

БАЕЦ ЛЕНИНСКАЙ ГВАРДЫ

Да 90-годдзя з дня нараджэння В. Г. Кнорына

Ёсць у сінеазёрнай Латвіі месца, якое аднолькава блізкае і дарагое кожнаму латышу і беларусу. Гэта пасёлак Лігатне, за шэсцьдзесят кіламетраў ад Рыгі. Тут і цяпер стаіць невялікі домік, у якім жыў Вільгельм Георгіевіч Кнорын, вядомы бальшавік-ленінец, рэвалюцыянер, публіцыст, вучоны-марксіст, дзеяч міжнароднага рэвалюцыйнага руху.

Віліс, самы старэйшы з пяці дзяцей Юрыса Пятровіча і Ганны Янаўны Кнорыных, з малых гадоў быў вымушаны дапамагаць бацькам. Летам наймаўся да «шэрых баронаў», як называлі ў буржуазнай Латвіі мясцовых багаццяў, пасвіць жывёлу, каб на заробленыя грошы можна было вучыцца зімой. Так ён закончыў Пальтэмальскае і Сігулдскае вальснныя вучылішчы. Настаўнікі раілі працягваць вучобу, але не было сродкаў, і Віліс пайшоў на ватную фабрыку.

Ішоў 1905 год, год першай рускай рэвалюцыі. Рабочыя Рыгі і іншых гарадоў Латвіі выступілі супраць царскага самадзяржаўя. Віліс быў сярод паўстаўшых рабочых, разам з імі ўдзельнічаў у дэманстрацыі, выконваў даручэнні таварышаў. З гэтага часу ён назаўсёды звязаў сябе з рабочым рухам, з барацьбой за справу бальшавіцкай партыі.

У 1906 годзе В. Г. Кнорын, дзякуючы матэрыяльнай падтрымцы настаўніка Веннера, паступае ў Вольмарскую настаўніцкую семінарыю, дзе разам з праграмай літаратурай вывучае працы У. І. Леніна, К. Маркса, Ф. Энгельса. Тут жа ён упершыню спрабуе свае сілы ў пэзіі, літаратурнай крытыцы, публіцыстыцы. Янсан Браун, рэдактар легальнай латышскай газеты «Колосья», гаварыў, прачытаўшы яго чарговы артыкул, прысланы ў рэдакцыю: «З гэтага семінарыста будзе толк, вось убачыце. Смела і рашуча піша. Марксісцкая накіраванасць яго артыкулаў відавочная».

В. Г. Кнорын з'яўляўся членам нелегальнага бальшавіцкага гуртка, які дзейнічаў на Лігатнскай папяровай фабрыцы. Гэтым гуртком 1 мая 1910 года ён быў прыняты ў рады бальшавіцкай партыі.

Пасля заканчэння семінарыі В. Г. Кнорын настаўнічае, вядзе настойлівую рэвалюцыйную работу.

Пачалася першая сусветная вайна. Як настаўнік, ён меў права на вызваленне ад ваеннай службы, але як бальшавік бачыў сваё месца на пярэднім краі барацьбы за масы, за рэвалюцыю. На фронце В. Г. Кнорын устанавіў кантакты з таварышамі па барацьбе, нягледзячы на пагрозы расстрэлу

працягваў рэвалюцыйную работу сярод салдат Заходняга фронту. У пачатку 1916 года В. Г. Кнорын арганізаваў у 32-м эвакуацыйным пункце 50-га запаснага батальёна бальшавіцкую групу.

На Заходнім фронце В. Г. Кнорын зблізіўся з М. В. Фрунзе, І. В. Любімавым, К. І. Ландэр, С. Г. Магілеўскім і многімі іншымі бальшавікамі, з якімі разам выкрываў захопіцкі характар вайны, растлумачваў салдатам лозунгі партыі, распаўсюджваў літаратуру і пракламацыі.

27 лютага 1917 года рабочыя Петраграда пры падтрымцы салдат і матросаў скінулі царскі ўрад. Вестка аб звар'яжэнні самадзяржаўя стала вядома ў Мінску вечарам 1 сакавіка. У ноч на 2 сакавіка М. В. Фрунзе, В. Г. Кнорын, К. І. Ландэр, І. Я. Алібегаў, С. Г. Магілеўскі, а таксама прадстаўнікі 3-й і 10-й армій Заходняга фронту сабраліся на экстранную нараду. Было вырашана мабілізаваць усе рэвалюцыйныя сілы для падтрымкі паўстання і па прыкладу петраградцаў стварыць у Мінску Савет рабочых і салдацкіх дэпутатаў.

Дзейнасць В. Г. Кнорына ў гэты перыяд асабліва плённая. Ён з'яўляецца сакратаром Мінскага Савета, які ператварыўся ў выніку майскіх выбараў 1917 года ў рэвалюцыйны цэнтр, сапраўдны штаб падрыхтоўкі да сацыялістычнай рэвалюцыі. В. Г. Кнорын, паводле расказаў таварышаў, у гэты час трамаў паўсядзённую і непасрэдную сувязь з салдатамі, растлумачваў ім бальшавіцкія лозунгі, мэты барацьбы. Разам з А. Ф. Мясніковым ён многа зрабіў для наладжвання выпуску ў Мінску бальшавіцкай газеты «Звезда».

У кастрычніку 1917 года на II Паўночна-Заходняй абласной канферэнцыі РСДРП(б) В. Г. Кнорын быў выбраны ў састаў абласнога камітэта партыі. Ён з'яўляўся таксама намеснікам старшыні Мінскага Савета. Падрыхтоўка да сацыялістычнай рэвалюцыі становіцца асноўнай задачай бальшавікоў.

7 лістапада (25 кастрычніка) 1917 года Мінскі Савет атрымаў паведамленне аб звар'яжэнні Часовага ўрада. Створаны ў саставе В. Г. Кнорына, А. Ф. Мяснікова, К. І. Ландэра і ін-

шых Ваенна-рэвалюцыйны камітэт абвясціў у Мінску і на ўсёй тэрыторыі Беларусі Савецкую ўладу.

Працэс стварэння новага жыцця разгортваўся ў шырыню і ў глыбіню. В. Г. Кнорыну даводзіцца займацца пытаннем фарміравання атрадаў Чырвонай гвардыі, змагацца з контррэвалюцыяй і спекуляцыяй, ствараць школы. Але рэвалюцыя пагражае новая небяспека.

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы

М. КУЗНЯЦОУ,
старшы навуковы
супрацоўнік Інстытута
гісторыі партыі пры
ЦК КПБ, кандыдат
гістарычных навук.